

Artesis Hogeschool Antwerpen
Bachelor in het vastgoed
(professioneel gerichte bachelor)

Inhoud

1	Samenvattende conclusie	3
2	Besluit	4
3	Werkwijze en verantwoording	5
3.1	Evaluatieorgaan en visitatiecommissie	5
3.2	Werkwijze	5
3.3	Domeinspecifiek referentiekader	6
3.4	Overwegingen NVAO betreffende werkwijze evaluatieorgaan en visitatiecommissie	7
4	Opleiding	9
5	Beoordeling	10
5.1	Doelstellingen opleiding	10
5.2	Programma	11
5.3	Inzet personeel	14
5.4	Voorzieningen	15
5.5	Interne kwaliteitszorg	16
5.6	Resultaten	17
6	Oordelen visitatiecommissie	18
7	Oordelen NVAO	19
8	Opmerkingen en bezwaren van instelling	20

1 Samenvattende conclusie

Bij brief van 31 maart 2009 heeft Artesis Hogeschool Antwerpen (voorheen Hogeschool Antwerpen) (Artesis) bij de Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO) een aanvraag tot accreditatie ingediend voor de opleiding Bachelor in het vastgoed (professioneel gerichte bachelor), steunend op een visitatierapport uitgevoerd door de Vlaamse Hogescholen Raad. De aanvraag is ontvangen op 2 april 2009.

Procedurele eisen

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- De visitatiecommissie heeft het visitatieprotocol gevolgd zoals vastgesteld door het evaluatieorgaan;
- Het referentiekader gehanteerd door de visitatiecommissie bevat alle onderwerpen en facetten van het Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen van de NVAO (accreditatiekader) inclusief een domeinspecifieke vertaling. De facetten worden wel in een afwijkende volgorde behandeld;
- De visitatiecommissie heeft de beslisregels beschreven in het accreditatiekader adequaat toegepast;
- De gevolgde procedure is in overeenstemming met het toetsingskader voor de werkwijze van de VLIR en VLHORA als evaluatieorgaan of de erkenningsregeling van andere evaluatieorganen.

Inhoudelijke eisen

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- Het oordeel van de visitatiecommissie over de kwaliteit van de opleiding is mede gebaseerd op een vergelijking met verwante opleidingen en zo mogelijk internationaal gehanteerde normen voor opleidingen in het relevante domein;
- In het visitatierapport vastgesteld door de visitatiecommissie is voldoende gemotiveerd waarom de opleiding al dan niet aan de criteria van het beoordelingskader (hoofdstuk 2) voldoet zodat voldoende generieke kwaliteitswaarborgen voorhanden zijn. Het visitatierapport behandelt minimaal de zes in het accreditatiekader genoemde onderwerpen, waarbij per onderwerp aan alle facetten aandacht wordt besteed. Voor ieder facet is een oordeel gegeven op de vierpuntsschaal op basis waarvan per onderwerp een oordeel volgt. De oordelen zijn onderbouwd met feiten en analyses. Het visitatierapport wordt afgesloten met een samenvattend oordeel over de opleiding;
- Het visitatierapport geeft inzicht in de kwaliteit van de visitatiecommissie. Het visitatierapport bevat informatie over de omvang en de samenstelling van de visitatiecommissie, en over haar onafhankelijkheid, deskundigheid en gezaghebbendheid.

2 Besluit

betreffende de accreditatie van de Bachelor in het vastgoed (professioneel gerichte bachelor) van de Artesis Hogeschool Antwerpen.

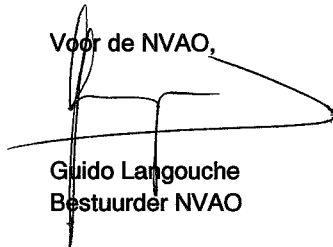
De NVAO,
Na beraadslaging,
Besluit :

Met toepassing van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen, wordt het accreditatierapport en –besluit met positief eindoordeel voor de opleiding Bachelor in het vastgoed (professioneel gerichte bachelor) van de Artesis Hogeschool Antwerpen goedgekeurd en wordt de opleiding geaccrediteerd. Het betreft een opleiding met volgende afstudeerrichtingen: Landmeten en Makelaardij, die te Mechelen wordt georganiseerd.

De in het eerste lid bedoelde accreditatie geldt vanaf de aanvang van het academiejaar 2009 - 2010 tot en met het einde van het academiejaar.

Den Haag, 24 augustus 2009

Voor de NVAO,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Guido Langouche', written over a horizontal line. The signature is stylized and extends to the right.

Guido Langouche
Bestuurder NVAO

3 Werkwijze en verantwoording

Bij brief van 31 maart 2009 heeft Artesis Hogeschool Antwerpen bij de NVAO een accreditatieaanvraag ingediend voor de opleiding Bachelor in het vastgoed. De aanvraag is ontvangen op 2 april 2009.

Ter ondersteuning van deze aanvraag heeft Artesis Hogeschool Antwerpen een rapport bijgevoegd vanwege een evaluatieorgaan: Vlaamse Hogescholen Raad.

De NVAO heeft deze aanvraag beoordeeld aan de hand van het Accreditatiekader bestaande opleidingen hoger onderwijs Vlaanderen (14 februari 2005), conform de Handleiding accreditatie Vlaamse Gemeenschap (8 mei 2007) en het Reglement tot bepaling van bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en Toets Nieuwe Opleiding ten aanzien van hogeronderwijsopleidingen in de Vlaamse Gemeenschap (14 februari 2005).

3.1 Evaluatieorgaan en visitatiecommissie

Evaluatieorgaan: Vlaamse Hogescholen Raad

Visitatiecommissie:

- Voorzitter:
Dr. Arno Libotton, hoofddocent aan de Vrije Universiteit Brussel - Vakgroep Onderwijskunde
- Leden: (idem)
 - **Ir. Guy Roymans**, 33 jaar ervaring wegenbouw, expertise zorgsystemen (kwaliteit, veiligheid en milieu) en veiligheidscoördinatie binnen de bouwsector
 - **Dr. Pol Vanacker**, directeur-bestuurder ERA (Electronic Realty Associates), het samenwerkingsverband van kwaliteitsmakelaars in residentieel vastgoed
 - **Luc Machon**, vastpromotor en vastgoedmakelaar, docent vastgoedrecht voor de vastgoedpraktijk HUB en voorzitter Confederatie van Immobiliënberoepen Vlaanderen
 - **Maarten Dedeyne**, student bouw aan de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven
- Secretaris:
- **Michel Vandenbosch**, Vlhora medewerker

De Erkenningscommissie heeft bij besluit van 1 Juni 2006 bevestigd dat de samenstelling van deze visitatiecommissie voldoet aan de criteria van onafhankelijkheid die gelden voor de opleidingen van ambtshalve geregistreerde instellingen.

3.2 Werkwijze

Op 16 oktober 2006 werd de visitatiecommissie officieel geïnstalleerd. Tijdens de installatievergadering vond een gedetailleerde bespreking plaats van het visitatieproces. Daarnaast werden een aantal praktische afspraken gemaakt.

Vervolgens werd het bezoek voorbereid door het opstellen van een domeinspecifiek referentiekader. Dit referentiekader werd aan de opleidingen bezorgd. Elk commissielid heeft het zelfevaluatie-rapport en de bijlagen bestudeerd, de geselecteerde eindwerken gelezen en haar argumenten, vragen en voorlopig oordeel vastgelegd in een checklist,

waarvan de secretaris een synthese heeft gemaakt. De synthese werd uitvoerig besproken en beargumenteerd door de commissieleden.

De visitatie verliep volgens een bezoekschema ontwikkeld door Vlhora en ging door 19, 20 en 21 december 2006. Tijdens de visitatie werd gesproken met een representatieve vertegenwoordiging van alle geledingen die bij de opleiding betrokken zijn. Tijdens de visitatie werd bijkomend informatiemateriaal bestudeerd en werd een bezoek gebracht aan de instelling met het oog op de beoordeling van de accommodaties en de voorzieningen voor de studenten. Voor de verdere bevraging werd gebruik gemaakt van de synthese van de checklist en de vragenlijsten. Binnen het bezoekprogramma werden een aantal overlegmomenten voor de commissieleden voorzien om de bevindingen uit te wisselen en te komen tot gezamenlijke en meer definitieve oordelen. Na de gesprekken met de vertegenwoordigers van de opleiding hebben de visitatieleden hun definitief oordeel per facet en per onderwerp gegeven. Op het einde van het visitatiebezoek heeft de voorzitter een korte mondelinge rapportering gegeven van de ervaringen en bevindingen van de visitatiecommissie, zonder expliciete en inhoudelijk waarderende oordelen uit te spreken. De secretaris heeft in samenspraak met de voorzitter en de commissieleden, een ontwerp opleidingsrapport opgesteld. Het ontwerp opleidingsrapport werd aan de hogescholen gezonden voor een reactie. De reactie van de opleiding op het ontwerp opleidingsrapport werd door de commissie in een slotvergadering besproken. De visitatiecommissie stelde ook een vergelijkend gedeelte op. Het vergelijkende deel werd samen met het antwoord van de visitatiecommissie op de reacties van de opleidingen en het definitieve opleidingsrapport aan de hogescholen toegezonden. Het vergelijkende deel en de opleidingsrapporten werden samengebracht in het visitatierapport van de professioneel gerichte bachelor in de bouw en de professioneel gerichte bachelor in het vastgoed dat op 4 september 2008 gepubliceerd werd.

De commissie heeft in een eerste fase een oordeel per facet vast gelegd. Daarna legde de commissie een oordeel per onderwerp vast op basis van de oordelen van de facetten die van het onderwerp deel uitmaken. De commissie heeft in haar beoordeling rekening gehouden met accenten die de opleiding zelf legt, met het domeinspecifieke referentiekader en met de benchmarking ten opzichte van de gelijkaardige opleidingen in andere instellingen van hoger onderwijs.

Alle oordelen en wegingen volgen de beslisregels zoals geformuleerd in de *Handleiding onderwijsvisitaties VLIR|VLHORA van februari 2005*. Op het niveau van de facetten volgen de oordelen een vierpuntenschaal: 'onvoldoende', 'voldoende', 'goed' en 'excellent'. Op het niveau van de onderwerpen en op het niveau van de opleiding in haar geheel geeft de commissie een antwoord op de vraag of er in de opleiding voor dit onderwerp voldoende generieke kwaliteitswaarborgen aanwezig zijn. Hierbij kan het oordeel 'voldoende' of 'onvoldoende' luiden.

3.3 Domeinspecifiek referentiekader

De visitatiecommissie is verantwoordelijk voor de opmaak van het domeinspecifiek referentiekader dat gebruikt wordt bij de beoordeling van opleiding. De VLHORA als evaluatieorgaan geeft de procedure aan voor de opstelling ervan. Het referentiekader is niet bedoeld om een ideale opleiding te schetsen. Respect voor de eigenheid van een opleiding en voor de diversiteit binnen eenzelfde opleiding over de instellingen heen, veronderstelt immers dat in de eerste plaats wordt nagegaan of elke opleiding erin slaagt haar eigen doelstellingen te realiseren en dit zowel inhoudelijk als procesmatig. Dit belet niet dat wordt nagegaan of elke opleiding aan een aantal minimumeisen voldoet, die aan de betreffende

opleiding worden gesteld vanuit het vakgebied en/of de relevante beroepspraktijk. Het domeinspecifieke referentiekader professioneel gerichte bacheloropleiding in het vastgoed werd opgebouwd aan de hand van de referentiekaders van de volgende opleidingen: Hogeschool Antwerpen, Hogeschool Gent en de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven. Er werden ook Brondocumenten onderschreven door werkveld gebruikt namelijk: Competenties vzw Bachelor.be, Beroepsprofielen VLOR en Competenties VDAB voor vertegenwoordiger onroerend goed en landmeter topograaf.

3.4 Overwegingen NVAO betreffende werkwijze evaluatieorgaan en visitatiecommissie

De NVAO komt tot de volgende vaststellingen:

- Het evaluatieorgaan heeft overtuigend aangetoond dat het oordeel in onafhankelijkheid tot stand is gekomen. Uit het onafhankelijkheidsbesluit van de Erkenningscommissie en de onafhankelijkheidsverklaringen van de commissieleden blijkt tevens dat de commissieleden in onafhankelijkheid tot hun oordeel zijn gekomen. De NVAO concludeert dat de visitatie en het beoordelingsproces in volstrekte onafhankelijkheid hebben plaatsgevonden;
- De commissie bestond uit 5 leden inclusief een student. Op basis van de in het rapport beschreven informatie, waar onder cv's, heeft de NVAO vastgesteld dat onderwijsdeskundigheid en deskundigheid in de didactiek, de vakdeskundigheid binnen de discipline en het afnemend veld en relevante deskundigheid op het gebied van internationale ontwikkelingen van de discipline aanwezig waren. De deskundigheid binnen de commissie omvatte voldoende de gehele breedte van de opleiding.

De visitatiecommissie was bijgevolg voldoende deskundig en gezaghebbend om de beoordeling uit te voeren.

De visitatie heeft plaatsgevonden op basis van en in overeenstemming met het visitatieprotocol, zoals voorgelegd bij erkenning of toetsing:

- Het rapport geeft voldoende aan dat het visitatieprotocol effectief werd gevolgd;
- In het rapport verklaart de commissie dat de zelfevaluatie voldoende basis bood en dus voldoende zelfkritisch was;
- Het evaluatieorgaan heeft naar het oordeel van de NVAO overtuigend gegarandeerd dat de commissie adequaat heeft gewerkt;
- De commissie heeft de beschikking gekregen over eerdere visitatierapporten en heeft getoetst of de wijze waarop opleidingen met eerdere aanbevelingen en adviezen zijn omgegaan voldoende is.

De visitatie heeft plaatsgevonden op basis van en in overeenstemming met een domeinspecifiek referentiekader dat voldoet aan de eisen gesteld in de erkenningsregeling/toetsingsregeling en het NVAO kader. Daarbij is aangesloten bij:

- eisen gesteld door (buitenlandse) vakgenoten en de beroepspraktijk aan een opleiding in het domein;
- kaders gehanteerd in eerdere visitatie;
- indien beschikbaar beroepsprofielen;
- referentiekader aangereikt door opleiding, dat voldoende situering geeft van de opleiding in nationaal en/of internationaal verband en met betrekking tot de relevante beroepspraktijk;
- wettelijke eisen voor beschermde beroepen.

Voorts komt de NVAO tot de volgende vaststellingen:

- De werkwijze van de commissie bij de beoordeling van de opleiding Bachelor in het vastgoed (professioneel gerichte bachelor) van de Artesis Hogeschool Antwerpen is zorgvuldig en gedegen geweest. De gevolgde werkwijze en procedure, en de geraadpleegde informatiebronnen zijn helder en nauwkeurig geformuleerd en vermeld;
- De commissie heeft haar oordeel opgesteld en onderbouwd in overeenstemming met het visitatieprotocol en heeft de daarbij behorende beslisregels gevolgd. Voor de facetten geldt dat de analyses van de commissie duidelijk en consistent zijn, en ze leiden tot heldere conclusies. Op onderwerpniveau zijn de oordelen over de facetten op een juiste en zorgvuldige wijze afgewogen en neergelegd in heldere conclusies;
- De commissie heeft hiertoe op een zorgvuldige wijze een domeinspecifiek referentiekader vastgesteld;
- Het kwaliteitsoordeel bij de toetsing is - voor zover relevant - mede gebaseerd op een vergelijking met verwante andere opleidingen en internationaal geaccepteerde criteria voor opleidingen in het desbetreffende domein;
- De commissie heeft in haar advies een aantal kritische kanttekeningen opgenomen. De NVAO onderschrijft deze en brengt deze onder de aandacht van de opleiding.
- De visitatiecommissie heeft in het kader van het verbeterperspectief aanbevelingen in het visitatierapport geformuleerd.

De NVAO is in het licht van het vorenstaande tot de slotsom gekomen dat de beoordeling van de voorliggende opleiding zorgvuldig en gedegen tot stand is gekomen, en dat het eindoordeel van de commissie deugdelijk is gemotiveerd.

4 Opleiding

Beschrijving van de opleiding

- instelling: Artesis Hogeschool Antwerpen
- aard instelling: ambtshalve geregistreerd
- vestiging: Mechelen
- graad en de kwalificatie: Bachelor in het vastgoed
- niveau en oriëntatie: professioneel gerichte bachelor
- studieomvang: 180 studiepunten
- afstudeerrichtingen: Landmeten en Makelaardij
- onderwijstaal: Nederlands
- studiegebied : Industriële wetenschappen en technologie
- aard van de aanvraag: accreditatie

5 Beoordeling

De NVAO steunt haar besluitvorming op volgende elementen:

- Het accreditatierapport bevat een beoordeling per onderwerp en per facet¹;
- De NVAO hanteert bij de beoordeling van de onderwerpen de scores 'voldoende' en 'onvoldoende'²;
- Een accreditatiebesluit is positief indien alle samenvattende oordelen over de onderwerpen voldoende zijn. Het eindoordeel spreekt zich niet uit over gradaties in kwaliteit. Dit gebeurt door de visitatiecommissie die in haar rapport een score geeft per facet;
- De NVAO kan per facet volstaan met een verwijzing naar de bevindingen en de overwegingen van het bijhorende visitatierapport, m.a.w. ze kunnen door de NVAO worden overgenomen. Per facet wordt aangegeven of de NVAO de bevindingen en overwegingen van de visitatiecommissie bijtreedt. Indien dat niet het geval is draagt de NVAO een eigenstandige motivering aan³.

5.1 Doelstellingen opleiding

Facet 1.1. Niveau en oriëntatie opleiding

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 1.2. Domeinspecifieke eisen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 1.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 1: doelstellingen opleidingen:

De commissie stelde vast dat de competentieprofielen van een voldoende niveau zijn, ten aanzien van enerzijds de vooropgestelde competenties van de professionele bachelor en anderzijds de instap in het professionele leven. De studiefiches voor elke docent en voor alle opleidingsonderdelen omvatten verwijzingen naar de bijhorende competenties. De opleiding zet zich actief in om de doelstellingen aan alle participanten bekend te maken. Elke student kan de specifieke doelstellingen per opleidingsonderdeel raadplegen op het elektronisch leerplatform 'Blackboard'. De lectoren bespreken de doelstellingen, inhoud en verwachtingen van hun opleidingsonderdeel (OO) tijdens de eerste les. Het bleek dat de internationale dimensie meer in de opleiding aan bod zou moeten komen; een echt beleid ter zake is nog in ontwikkeling. Er is mogelijkheid tot buitenlandse stages. Op het vlak van de integratie van Projectmatig Wetenschappelijk Onderzoek (PWO) maakt de opleiding werk van de eerste initiatieven. De commissie formuleerde volgende adviezen: het werkveld op een meer structurele wijze te betrekken bij de opleiding; meer aandacht te

¹ Art.7 en 8 van het reglement ' tot bepaling van de bestuursbeginselen die van toepassing zijn bij de besluitvorming inzake accreditatie en toets nieuwe opleiding ten aanzien van opleidingen in de Vlaamse gemeenschap', hierna 'reglement Bestuursbeginselen'

² Accreditatiekader en art. 58&1, eerste lid van het decreet van 4 april 2003 betreffende de herstructurering van het hoger onderwijs in Vlaanderen.

³ Art.12 van het reglement Bestuursbeginselen

besteden aan de internationale benchmarking van de opleiding; opdrachten als PWO verder te integreren in de opleiding; de financiële randvoorwaarden voor het realiseren van de opleiding op te volgen.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding in voldoende mate aansluit aan de eisen van het beroepenveld zoals uitgedrukt in het domeinspecifiek referentiekader. Dit blijkt uit de inhoud van de opleidingsonderdelen en tevens uit de gesprekken met vertegenwoordigers van het beroepenveld, stagementoren en alumni. De betrokkenheid van het beroepenveld bij het bepalen van het opleidingsprofiel en de -programmering wordt echter niet systematisch voorzien in de werking van de opleidingsraad. De deontologische aspecten van de beroepsuitoefening worden verwerkt in diverse opleidingsonderdelen. Competenties als leiding geven, teamwork en communicatievaardigheden komen vooral aan bod tijdens de stages en het projectwerk. Aspecten van 'ondernemerschap' worden vooral door gastdocenten aangereikt. De commissie vraagt om het werkveld op een systematische en gestructureerde manier te betrekken bij de programmatie van de opleiding, meer in het bijzonder bij de invulling van de actuele beroepsrelevante competenties; aandacht te besteden aan de internationale vergelijkingen van de opleiding, naast de buitenlandse stages die reeds ingericht worden; opdrachten als PWO en maatschappelijke dienstverlening te integreren in de opleiding.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp Doelstellingen opleiding.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Doelstellingen opleiding als **voldoende**

5.2 Programma

Facet 2.1. Eisen professionele / academische gerichtheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.2. Relatie tussen doelstelling en programma

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.3. Samenhang programma

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.3 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.4. Studielast

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.5 *Studietijd* in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.5. Toelatingsvoorwaarden

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.9 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.6. Studieomvang

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.4 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.7 Afstemming tussen vormgeving en inhoud

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.6 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 2.8 Beoordeling en toetsing

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 2.7 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 2: programma:

De commissie stelde vast dat de studiefiches, de gehanteerde handboeken en aanwezige vakliteratuur getuigen van een professionele gerichtheid. De handboeken en documentatie voor de studenten zijn van recente datum. Studenten leren recente softwarepakketten kennen eigen aan de beroepssectoren. Gastprofessoren worden uitgenodigd voor specifieke onderwerpen als bijvoorbeeld milieurecht. Er wordt een begin gemaakt van een project maatschappelijke dienstverlening in samenwerking met het stadsbestuur. Het beroepenveld apprecieert de kwaliteit van eindwerken en de professionaliteit waarmee de studenten stage lopen. De commissie formuleerde daarnaast volgende adviezen: te zorgen voor internationale vakliteratuur zodat ook deze in de eindwerken kunnen verwerkt worden; de internationale herkomst van juridische, economische en commercieel gerichte vakinhouden meer te integreren in het programma en te voorzien van een referentiekader; projectgebonden wetenschappelijk onderzoek en maatschappelijke dienstverlening verder te integreren in de opleiding; de planning van het eindwerk tijdig door te geven aan de studenten.

Op basis van de gesprekken met opleidingsverantwoordelijken, lectoren en studenten en uit de analyse van de fiches van de opleidingsonderdelen en het cursusmateriaal, stelde de commissie vast dat de eindkwalificaties van de opleidingen op een adequate wijze in de leerdoelen en de inhoud van de opleidingsonderdelen zijn weergegeven. Het programma vertoont een evenwichtig karakter. De alumni zijn tevreden over de inhoud van het opleidingsprogramma en de aansluiting bij de beroepspraktijk. De commissie beveelt de opleiding daarnaast aan om: de contacten met het werkveld en de alumni te systematiseren met betrekking tot de inhoud van opleidingsonderdelen; het studieprogramma te voorzien van specifieke inhouden in verband met de vestiging als zelfstandig makelaar; vakoverschrijdende initiatieven verder te ontwikkelen; het werken met competenties beter bekend te maken bij de studenten.

De commissie stelde vast dat de opleiding bewuste initiatieven neemt om de samenhang van het programma te bevorderen. Theoretische- en praktische vorming vullen elkaar aan, de programmaopbouw is gebaseerd op duidelijke prerequisites, er wordt aandacht besteed

aan horizontale samenhang tussen de verschillende pijlers en vakoverschrijdende projecten worden gerealiseerd. Met het inrichten van de 'Immo-shower' (vakkenintegratie), worden de studenten in het eerste jaar meteen geconfronteerd met de multidisciplinaire aspecten van het competentieprofiel. De commissie adviseert daarnaast om: keuzevakken te programmeren om de opleiding van enige differentiatie te voorzien; de mogelijkheden tot internationalisering verder uit te bouwen. De commissie kon uit de diverse gesprekken eveneens vaststellen dat de opleiding als studeerbaar wordt ervaren. De opleiding ontwikkelde diverse initiatieven om bij 'knelpuntvakken' de studeerbaarheid te optimaliseren. De commissie adviseert daarnaast om: de metingen van de studiebelasting op een systematische en regelmatige wijze uit te voeren, zeker ook bij de eerstejaars studenten; de resultaten nadien systematisch te analyseren en terug te koppelen voor bespreking met de docenten. De commissie stelde vast dat de opleiding een open toelatingsbeleid hanteert dat beantwoordt aan de decretale bepalingen. De hogeschool beschikt over een aanbod en structuur voor flexibele leerwegen. Studenten die al een bachelordiploma behaalden of nuttige credits verzamelden in andere onderwijsinstellingen komen in aanmerking voor een Geïndividualiseerd Studietraject (GST). Door de grote interne samenhang van het programma en een logische opbouw van vakken kan men de opleidingsonderdelen niet zomaar in een willekeurige volgorde kiezen en studeren. Daarom heeft men beslist om voorlopig nog niet mee te werken aan elders verworven competenties en eerder verworven kwalificaties. De commissie adviseert daarom de kwaliteit van de instroompopulatie nader te onderzoeken en aangepaste maatregelen te implementeren in functie van de groter wordende diversiteit aan vooropleidingen en de nodige maatregelen te treffen om de opleiding aan te passen aan de flexibele leertrajecten. De opleiding bestaat uit 3 studiejaar van elk 60 studiepunten. In totaal wordt dus een opleidingsprogramma georganiseerd van 180 studiepunten en voldoet de opleiding hiermee aan de formele eisen m.b.t. de minimale studieomvang van een professionele bachelor. De commissie kon vaststellen dat voor het grootste gedeelte van de opleiding er een duidelijke overeenkomst is tussen het didactisch concept, de doelstellingen en de leerinhouden. Er wordt gezorgd voor een afwisseling in de didactische werkvormen. Innovaties als probleemgestuurd onderwijs, het werken met 'gevallen' en zelfstandig leren worden ingevoerd. De meeste gehanteerde onderwijsleermiddelen zijn recent en van degelijke kwaliteit. Computerpakketten worden geregeld bijgewerkt. De commissie beveelt de opleiding aan om meer aandacht te besteden aan de wijze waarop de gedifferentieerde instroom kan worden opgevangen. De commissie kon vaststellen dat de informatie over de wijze van evalueren expliciet aanwezig is voor de studenten in de OO-fiches op het elektronisch leerplatform. De evaluaties zijn in voldoende evenwicht met de doelstellingen van de opleidingsonderdelen. Ook de wijze van evalueren is aangepast aan doelstellingen en werkvormen: de evaluatievorm en de examenvragen zijn gevarieerd en van een goed niveau. De studenten ervaren de evaluaties als eerlijk en billijk. Studenten hebben een vorm van inspraak bij de samenstelling van het examenrooster. Feedback wordt gegeven door de individuele docenten. De commissie vraagt om competentiegericht leren systematisch door te trekken in de evaluatie en aangepaste evaluatievormen te voorzien en aandacht te besteden aan de transparantie van de evaluatie.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp Programma.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Programma als **voldoende**

5.3 Inzet personeel

Facet 3.1. Eisen professionele/academische gerichtheid

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 3.2. Kwantiteit personeel

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.3 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 3.3. Kwaliteit personeel

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 3.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 3: inzet personeel:

De commissie stelde vast dat het personeel met een onderwijsopdracht over een brede waaier aan specialisaties beschikt. De opleiding doet ook geregeld een beroep op zelfstandige gastprofessoren. Uit de gesprekken met het werkveld, de docenten en stagebegeleiders en de opleidingsverantwoordelijken kon de commissie besluiten dat de opleiding de relatie met de beroepspraktijk opvolgt. Dit gebeurt echter eerder op informele wijze. De commissie adviseert daarnaast om aandacht besteden aan een werkwijze om het beroepenveld meer systematisch bij de opleiding te betrekken; mogelijkheden te onderzoeken om internationale gastsprekers in het programma op te nemen.

De opleiding heeft 20,19 studenten per VTE. De opleiding Vastgoed beschikt momenteel over: tien lectoren, twee praktijklectoren, een werkleider, twee contractuele gastprofessoren en diverse zelfstandige gastprofessoren die jaarlijks een sessie verzorgen. De opleiding beschikt over 7,36 VTE's statutair personeel en werkt met veel tijdelijke personeelsleden. Uit de analyse van het aantal voltijdse- en deeltijdse lectoren blijkt dat het geheel van de opleiding het nog steeds moet doen met slechts één voltijds effectief personeelslid, wat beperkt kan genoemd worden in het kader van de onderwijskundige opdracht. Gelet op de afstudeerrichtingen en het toegenomen studentenaantal adviseert de commissie om het aantal voltijdsen aan te passen; buitenlandse gastdocenten te voorzien; aandacht te besteden aan bijkomend mandaat voor het invullen van de activiteiten PWO en maatschappelijke dienstverlening.

De commissie kon vaststellen dat de professionele en didactische kwaliteit van het personeel goed is en dat het team een positieve houding en motivatie heeft ten aanzien van het geheel van de opleiding. Er is voldoende inzet ten aanzien van de onderwijskundige problematiek en de studentgerichtheid. Alle personeelsleden worden gestimuleerd om bijscholing te volgen en in te gaan op het bestaande gevarieerde vormingsaanbod. Toch constateerde de commissie dat er binnen de opleiding geen gesystemiseerd bijscholingsbeleid bestaat. De ambtsopdrachten worden regelmatig bijgestuurd in functie van de vernieuwingsprojecten of andere initiatieven die de opleiding neemt. De commissie verzoekt daarom de opleiding om de taakbelasting van de docenten te bewaken ten einde de kwaliteit te vrijwaren; een bevorderingsbeleid te ontwikkelen; de randvoorwaarden voor

een goed personeelsbeleid kritisch op te volgen en een specifiek beleid op het vlak van professionalisering van het docententeam te ontwikkelen.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp Inzet personeel.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Inzet personeel als **voldoende**

5.4 Voorzieningen

Facet 4.1. Materiële voorzieningen

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.1 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 4.2. Studiebegeleiding

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 4.2 in het visitatierapport.

De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 4: voorzieningen:

De commissie kon gedurende de rondleiding vaststellen dat de lokalen en onderwijsruimten voor de opleiding in voldoende mate aanwezig zijn en uitgerust zijn om op een hedendaagse manier het onderwijs te ondersteunen. De ICT-infrastructuur is voldoende voorhanden en toegankelijk voor de studenten. Dit wordt aangevuld door een ruime ontspanningsruimte voor de studenten. Er is geen specifieke vraag vanwege de studenten naar uitgebreide cateringfaciliteiten. De bibliotheek is eerder bescheiden van omvang maar kwalitatief voldoende en up to date. De commissie meent dat de opleiding haar bibliotheek verder zou moeten uitbouwen en digitaal bereikbaar maken en best een zelfstudiecentrum zou uit te bouwen.

De commissie is van oordeel dat de studiebegeleiding in voldoende mate aanwezig is en er voldoende informatie- en advieskanalen voorzien zijn. Het formele karakter van de begeleiding is wel structureel aanwezig, maar verloopt eerder informeel gelet op de kleinschaligheid van de campus. De commissie adviseert om vooral de instroombegeleiding te systematiseren in functie van de diversiteit en de knelpuntvakken systematisch in kaart te brengen en van een aangepaste studiebegeleiding te voorzien.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp Voorzieningen.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Voorzieningen als **voldoende**

5.5 Interne kwaliteitszorg

Facet 5.1. Evaluatie resultaten

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.1 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 5.2. Maatregelen tot verbetering

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.2 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 5.3. Betrekken van medewerkers, studenten, alumni en beroepenveld

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 5.3 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 5: interne kwaliteitszorg:

De commissie stelt vast dat er voldoende onderwijs-evaluaties op verschillende niveaus en thema's gebeurden in het recente verleden. Een kwaliteitsbeleid werd naar aanleiding van de sterkte-zwakteanalyse ontwikkeld. Hierbij werden ook verbeterpunten aangegeven en deels reeds uitgevoerd sedert het schrijven van het ZER. De commissie verzoekt de onderwijs-evaluaties jaarlijks te organiseren en systematisch door te voeren ; de resultaten ervan te analyseren en terug te koppelen naar de onderwijsorganisatie en een kwaliteitshandboek te ontwikkelen.

De commissie waardeert de aandacht en inzet van de opleiding voor het verbeteren van het programma. Als blijkt daarvan zijn er momenteel diverse verbeterpunten in uitvoering waaronder uitbouw van de ICT-infrastructuur, uitbreiding van het personeelsbestand, innovatie van de gebruikte werkvormen. De commissie suggereert een systematische onderwijs-evaluatie van de 1ejaars door te voeren en meer aandacht te besteden aan streefdoelen met betrekking tot PWO.

De commissie kon vaststellen dat de opleiding wel oog heeft voor het betrekken van de verschillende actoren in het kader van de IKZ; het ontbreekt hier door de kleinschaligheid wel eens aan systematiek waardoor de informatie soms eenzijdig zou kunnen zijn. De commissie adviseert de opleiding om medewerkers, studenten, alumni en het beroepenveld systematisch en structureel, bijvoorbeeld door vertegenwoordiging in opleidingsraad en commissies, te betrekken bij de zorg voor en het bewaken van de interne kwaliteit.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp Interne kwaliteitszorg.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Interne kwaliteitszorg als **voldoende**

5.6 Resultaten

Facet 6.1. Gerealiseerd niveau

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.1 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Facet 6.2. Onderwijsrendement

De NVAO sluit zich aan bij de bevindingen en de overwegingen van de visitatiecommissie zoals aangegeven bij de bespreking van facet 6.2 in het visitatierapport.
De NVAO oordeelt dat de opleiding voor dit facet voldoet aan de benodigde basiskwaliteit.

Samenvattend oordeel, weging van de facetten en motivering van het samenvattend oordeel over onderwerp 6: resultaten:

Doelstellingen worden getoetst op diverse manieren. Dat de beoogde resultaten ook effectief worden bereikt, wordt bewezen door het feit dat heel wat studenten na hun stage door hun stagementor een baan aangeboden krijgen en dat het werkveld regelmatig vacatures doorstuurt naar de opleiding. Alle geregistreerde alumni zijn aan het werk of studeren verder. De commissie constateerde dat de eindwerken voldoen aan de eisen gesteld door de opleiding. Uit de gesprekken met werkveld en stagementoren blijkt een algemene tevredenheid met het niveau van de vakdeskundigheid van de studenten. Zij blijken te voldoen aan de verschillende tewerkstellingsprofielen. De commissie adviseert daarnaast om enige differentiatie te voorzien ten aanzien van de beroepsuitwegen; meer nadruk te leggen op systematische bevraging van afgestudeerden en werkveld; internationalisering te blijven optimaliseren.

De commissie stelt vast dat de opleiding wel degelijk oog heeft voor het in kaart brengen van het onderwijsrendement, de doorstroomcijfers en de studie-uitval. In het ZER werd het cijfermateriaal van de 5 voorbije academiejaren opgenomen. Het eerste jaar zou - cijfermatig - als een 'selectiejaar' kunnen beschouwd worden. Nadien slagen ongeveer alle studenten, zij het soms met een studieachterstand. De commissie beveelt de opleiding aan om drop-outanalyses door te voeren; longitudinale studies uit te voeren op basis van cohorte-onderzoek en relaties te leggen tussen de metingen en de maatregelen op het vlak van onderwijs- en programmaopbouw.

Overwegingen NVAO:

De NVAO sluit zich aan bij de motivering van de visitatiecommissie voor de score voldoende voor het onderwerp Resultaten.

Conclusie NVAO:

De NVAO beoordeelt het onderwerp Resultaten als **voldoende**

6 Oordelen visitatiecommissie

De onderstaande tabel geeft per onderwerp en per facet het oordeel van de visitatiecommissie uit hoofdstuk 5 weer.

Onderwerp	oordeel	facet	oordeel
1 Doelstellingen	V	1.1 niveau en oriëntatie	G
		1.2 domeinspecifiek referentiekader	V
2 Programma	V	2.1 eisen gerichtheid	V
		2.2 relatie doelstellingen - programma	V
		2.3 samenhang programma	V
		2.4 studielast	V
		2.5 toelatingsvoorwaarden	V
		2.6 studieomvang	OK
		2.7 afstemming tussen vormgeving en inhoud	G
		2.8 beoordeling en toetsing	V
		2.9 masterproef ⁴	NVT
3 Inzet personeel	V	3.1 eisen gerichtheid	V
		3.2 kwantiteit	V
		3.3 kwaliteit	G
4 Voorzieningen	V	4.1 materiële voorzieningen	V
		4.2 studiebegeleiding	V
5 Interne kwaliteitszorg	V	5.1 evaluatie resultaten	V
		5.2 maatregelen tot verbetering	V
		5.3 betrokkenheid	V
6 Resultaten	V	6.1 gerealiseerd niveau	V
		6.2 onderwijsrendement	V

Eindoordeel van de visitatiecommissie: positief

O: onvoldoende; V: voldoende; G: goed; E: excellent

⁴ Enkel voor masteropleidingen

7 Oordelen NVAO

De onderstaande tabel geeft per onderwerp het oordeel van de NVAO weer.

Onderwerp	oordeel
1 Doelstellingen	V
2 Programma	V
3 Inzet personeel	V
4 Voorzieningen	V
5 Interne kwaliteitszorg	V
6 Resultaten	V

Eindoordeel van de NVAO: positief

O: onvoldoende; V: voldoende

8 Opmerkingen en bezwaren van instelling

Conform de bepalingen vermeld in de handleiding accreditatie kan een instelling opmerkingen en bezwaren formuleren op het ontwerp van accreditatierapport.

De instelling heeft geen opmerkingen en/of bezwaren geformuleerd op het ontwerp van accreditatierapport.

Het accreditatierapport is tot stand gekomen op basis van een externe beoordeling van de opleiding Bachelor in het vastgoed (professioneel gerichte bachelor) van Artesis Hogeschool Antwerpen uitgevoerd door de Vlaamse Hogescholen Raad.

Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (NVAO)
Parkstraat 28
Postbus 85498 | 2508 CD DEN HAAG
T 31 70 312 23 00
F 31 70 312 23 01
E info@nvao.net
W www.nvao.net

Aanvraagnummer # 3617

De accreditatie geldt vanaf de aanvang van het academiejaar 2009 - 2010 tot het einde van academiejaar 2016 - 2017.